

نظام رسیدگی و حل و فصل اختلافات در سازمان تجارت جهانی

محمود موحد

m.movahed@hotmail.com

چکیده

به WTO از منظرهای مختلفی می‌توان نگریست. سازمانی برای آزادسازی تجارت، یک محل گردهمایی برای دول تا بر سر موافقت‌نامه‌های تجاری به بحث بنشینند، مکانی برای آن‌ها تا در آن به حل و فصل اختلافات تجاری خود بپردازند.

اصالتاً سازمان تجارت جهانی مکانی است که دول عضو برای مواجهه و یافتن پاسخ برای مشکلات تجاری فی مابین به آنجا می‌روند. اولین گام مذاکره و تبادل نظر است. اکثر امور فعلی WTO ناشی از مذاکرات موسوم به دور اوروگوئه و موافقت‌نامه‌های قبلی تحت عنوان 'GATT' (موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت) می‌باشد.

امروزه WTO میزبان مذاکرات جدیدی است که تحت عنوان اجلاس توسعه در دوحه پایتخت قطر در سال ۲۰۰۱ برگزار شد.

یکی از موضوعات بحث‌انگیز در نظام سابق گات چگونگی حل اختلاف حاصله بین اعضا بود زیرا که موضوع حل و فصل اختلافات به طور گسترده مد نظر قرار نگرفته و اصولاً تعریف خاصی از اختلاف صورت نگرفته بود.

در این مقاله برآنیم تا به بررسی سابقه این موضوع در نظام گات و قوانین فعلی سازمان تجارت جهانی بپردازیم.

واژگان کلیدی: سازمان تجارت جهانی، GATT.

مرجع حل اختلاف (DSB)، مرجع تجدید نظر،

اجماع (مثبت و منفی)، هیات رسیدگی (panel)

مقدمه

سازمان تجارت جهانی چیست؟

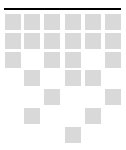
WTO^۱ زاده‌ی مذاکرات است و هر چه که انجام می‌دهد نتیجه مذاکرات می‌باشد.

به بیان ساده سازمان تجارت جهانی (WTO) در تعامل با قوانین تجارتی میان دول در سطح جهانی می‌باشد.

به WTO از منظرهای مختلفی می‌توان نگریست. سازمانی برای آزادسازی تجارت، یک محل گردهمایی برای دول تا بر سر موافقت‌نامه‌های تجاری به بحث بنشینند، مکانی برای آن‌ها تا در آن به حل و فصل اختلافات تجاری خود بپردازند.

اصالتاً سازمان تجارت جهانی مکانی است که دول عضو برای مواجهه و یافتن پاسخ برای مشکلات تجاری فی مابین به آنجا می‌روند. اولین گام مذاکره و تبادل نظر است. اکثر امور فعلی WTO ناشی از مذاکرات موسوم به دور اوروگوئه و موافقت‌نامه‌های قبلی تحت عنوان 'GATT'^۲ (موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت) می‌باشد.

امروزه WTO میزبان مذاکرات جدیدی است. که تحت اجلاس توسعه در دوحه پایتخت قطر در سال ۲۰۰۱ برگزار شد.

در جایی که دولت‌ها با موانع تجاری مواجهند و خواستار کاهش آن‌ها می‌باشند. برگزاری مذاکرات به آزادسازی تجارت کمک کرده‌اند. لیکن قوانین WTO تنها برای آزادسازی تجارت نیست بلکه در برخی شرایط موجب ایجاد برخی موانع می‌شود به عنوان مثال در موارد حفظ حقوق مصرف‌کنندگان و منع گسترش بیماری‌ها.

WTO در واقع از مجموعه‌ای از قوانین و مقررات تشکیل شده که در قلب آن موافقت‌نامه‌های WTO قرار دارند که توسط اکثریت دول مورد مذاکره قرار گرفته و تصویب شده‌اند. این موضوعات چهارچوب‌های اساسی مقررات تجارت جهانی را ارائه می‌دهند. این موافقت‌نامه‌ها قراردادهای الزام‌آوری هستند که دولت‌ها را در نگهداری رویه‌ی تجاری خود در محدوده‌ی قوانین توافق شده ملزم می‌کند و در عین حال که به تولیدکنندگان کالا و خدمات و صادرکنندگان و واردکنندگان اجازه پیشبرد تجارتشان را می‌دهد به دولت‌ها هم اجازه می‌دهد به اهداف اجتماعی و محیط زیستی خود دست یابند.

مهم‌ترین هدف سیستم این است که به جریان پیدا کردن آزادانه‌تر تجارت کمک کند. این به عبارتی بر داشتن موانع است و همینطور به معنی اطمینان از این است که افراد، شرکت‌ها و دولت‌ها از قوانین تجارت در دنیا اطلاع دارند و می‌دانند که هیچ تغییر ناگهانی در خط و مشی‌ها بوجود نخواهد آمد. به بیان دیگر قوانین باید شفاف و قابل پیش‌بینی باشند.

ارتباطات تجاری معمولاً با تضاد منافع همراهند. حتی موافقت‌نامه‌هایی که مذاکرات جدی و حساسی بر سر آن‌ها در سیستم WTO صورت گرفته عموماً نیاز به تفسیر مجدد دارند.

بهترین راه، حل این اختلافات در یک روند بی‌طرفانه مبتنی بر یک شالوده و بنای حقوقی متفق علیه می‌باشد. هدف پروسه حل اختلاف مندرج در موافقت‌نامه‌های WTO رسیدن به این معنی می‌باشد.

WTO در ۱ ژانویه ۱۹۹۵ آغاز به کار کرد لیکن سیستم تجاری آن نیم قرن مسن تر است. موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت موسوم به GATT از سال ۱۹۸۴ ارائه‌کننده قوانین این سیستم تجاری بوده است. تحت سیستم GATT دوره‌ای مذاکرات

بسیاری برگزار شد که آخرین و مهم‌ترین آن‌ها مذاکرات دور اروگوئه^۴ بود که از سال ۱۹۸۶ الی ۱۹۹۴ به طول انجامید و منجر به ایجاد WTO گشت. در حالی که GATT تنها به تجارت کالا می‌پرداخت WTO به تجارت خدمات و تجارت اختراعات، طرح‌ها (به طور کلی مالکیت معنوی) نیز می‌پردازد.

فصل اول

پیشینه نظام حل اختلاف در گات

یکی از موضوعات بحث انگیز در نظام سابق گات چگونگی حل اختلاف حاصله بین اعضا بود زیرا که موضوع حل و فصل اختلافات به طور گسترده مد نظر قرار نگرفته و اصولاً تعریف خاصی از اختلاف صورت نگرفته بود.

قواعد مربوط به اختلافات تجاری در بین اعضای گات به طور مشخص تنها در دو ماده ۲۲ و ۲۳ از موافقت‌نامه قبلی (۱۹۴۷) ذکر شده بود. علاوه بر آن به صورت پراکنده در جای جای موافقت‌نامه گات می‌شد نشانی از آن یافت که از جمله می‌توان به مواد ۶، ۱۲، ۱۶، ۱۹، ۲۴ موافقت‌نامه گات اشاره نمود. به تمامی موارد فوق می‌توان تفاهم‌نامه‌ها و موافقت‌نامه‌های فرعی دیگری که در طول سال‌های پس از تشکیل گات به امضا رسید را افزود. به عنوان مثال در دور توکیو تفاهم‌نامه‌ای در تاریخ ۲۸ نوامبر ۱۹۷۹ به همراه ضمیمه چندی به تصویب و تایید اعضا رسید که شامل موارد ذیل بود:

تذکر (notification)، مشورت (consultation)، حل و فصل اختلافات (Dispute settlement)، نظارت (surveillance)، از دیگر موارد اصلاحی می‌توان به مصوبه‌های شورای وزیران کشورهای عضو گات اشاره نمود.

سازوکارهای رسیدگی به اختلافات تجاری بر اساس مقررات سابق گات

بر اساس این مقررات چنانچه اختلافی بین دو عضو گات بوجود می‌آمد، عضو خسارت دیده می‌بایست مطابق مواد ۲۲ و ۲۳ موضوع را با طرف خاطی در میان می‌گذاشت و حتی المقدور آن را بین خودشان حل می‌کردند. در صورت عدم رفع اختلاف موضوع به سایر اعضا گزارش می‌گردید. چنانچه در این مرحله نیز مشکل حل

نمی‌گردید عضو زیان دیده می‌توانست درخواست تشکیل یک هیئت رسیدگی (panel) را که متشکل از ۳ یا ۵ نفر بود را بدهد و این مرحله فصل‌الختم حل اختلاف قلمداد می‌شد، پس از آن گزارش هیئت رسیدگی به شورا (council) ارجاع می‌شد که شورا نظرات هیئت رسیدگی را یا به صورت یکجا قبول و یا به همان صورت رد می‌نمود^۵.

در صورتی که استدلالات هیئت رسیدگی ضعیف به نظر می‌رسید موضوع می‌توانست مجدداً مورد رسیدگی قرار گیرد. چنانچه گزارش و نظرات هیئت رسیدگی در شورا به تصویب می‌رسید باید ظرف مدت معقولی به اجرا گذاشته می‌شد و شورا موظف بود بر اجرای آن نظارت داشته باشد^۶.

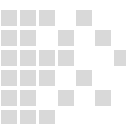
وجوه منحصر به فرد نظام حل و فصل اختلافات در گات

امتیازات

نظام حل و فصل اختلافات با اینکه بارها مورد اصلاح واقع شد از سوی برخی از نویسندگان به عنوان یک نظام منحصر به فرد بین‌المللی برای رسیدگی به اختلافات بین دول قلمداد شده است^۷. نظام گات را در مقایسه با سایر سازمان‌های اقتصادی بین‌المللی مانند بانک جهانی^۸ و صندوق بین‌المللی پول^۹، نظامی دقیق، جامع و دارای قواعد اساسی در تمام امور مربوط به تجارت می‌باشد. دیگر موارد منحصر به فرد بودن نظام گات عبارتند از: تکیه بر استفاده از تمام روش‌های دیپلماتیک و حقوقی موجود و نیز تاکید بر استفاده و بکارگیری مقررات خود گات به جای استفاده از سایر مقررات بین‌المللی، تفکیک راه‌های ورود ضرر و زیان و تقسیم‌بندی تخلفات انجام شده توسط دول عضو در بند ۱ ماده ۳۲ (تخلف همراه نقض violation و تخلف بدون نقض non-violation)، تخلف محسوب کردن صرف عدم اجرای مقررات گات (توضیح بیشتر آنکه در مقررات تجاری فسی مابین دول پیش از این عدم اجرای مقررات زمانی تخلف محسوب می‌گشت که باعث ورود ضرر و زیان به یک یا چند طرف تعهد شود).

ایرادات

۱. پراکنده بودن مقررات مربوط به حل

کدام طرف خطا کار.

گزارش هیات به مرجع حل اختلاف^{۱۶} فرستاده می‌شود که این مرجع تنها با اجماع می‌تواند گزارش را رد کند. اعضای هیات‌های رسیدگی می‌توانند از لیستی دائمی حاوی اسامی کاندیداهای واجد شرایط و شایسته امر انتخاب شوند یا از طریق و جایی دیگر. آن‌ها با ظرفیت‌های شخصی خود به این امر اهتمام می‌ورزند. آن‌ها نمی‌توانند از حکومت‌های خود دستور بگیرند.

More cases can be good news

If the courts find themselves handling an increasing number of criminal cases, does that mean law and order is breaking down? Not necessarily. Sometimes it means that people have more faith in the courts and the rule of law. They are turning to the courts instead of taking the law into their own hands.

For the most part, that is what is happening in the WTO.

No one likes to see countries quarrel. But if there are going to be trade disputes anyway, it is healthier that the cases are handled according to internationally agreed rules.

There are strong grounds for arguing that the increasing number of disputes is simply the result of expanding world trade and the stricter rules negotiated in the Uruguay Round; and that the fact that more are coming to the WTO reflects a growing faith in the system.

به هر حال مهم این است که حتی‌الامکان روند قضایی طی نشود و اولویت با حل اختلاف از طریق مشورت^{۱۷} می‌باشد. تا جولای ۲۰۰۵ تنها در حدود ۱۳۰ مورد از ۳۳۲ پرونده به پایان مرحله هیات رسیدگی رسیدند. اکثر مابقی پرونده‌ها به صورت خارج از دادگاه^{۱۸} حل شدند یا در مراحل طولانی مذاکرات و مشورت باقی ماندند.

اصول کلی: انصاف، سرعت، مؤثر بودن،

سازمان تجارت جهانی بیانگر اهمیت و نقش حقوق و مقررات می‌باشند و این امر باعث ایجاد امنیت بیشتر و افزون گشتن قدرت پیش‌بینی می‌گردد. این سیستم بر قوانینی روشن و واضح و با برنامه زمان‌بندی شده برای تکمیل پرونده‌ها بنا نهاده شده است. قوانین اولیه توسط هیات رسیدگی^{۱۹} شکل می‌گیرند و توسط مجمع عمومی اعضا^{۲۰} پذیرفته و یا رد می‌شوند. امکان تجدیدنظرخواهی نیز در قوانین جدید پیش‌بینی شده است.

Panels

Panels are like tribunals. But unlike in a normal tribunal, the panellists are usually chosen in consultation with the countries in dispute.

Only if the two sides cannot agree does the WTO director-general appoint them.

Panels consist of three (possibly five) experts from different countries who examine the evidence and decide who is right and who is wrong. The panel's report is passed to the Dispute Settlement Body, which can only reject the report by consensus.

Panellists for each case can be chosen from a permanent list of well-qualified candidates, or from elsewhere. They serve in their individual capacities. They cannot receive instructions from any government.

هیات‌ها

هیات‌ها مانند دادگاه‌ها می‌باشند. ولی بر خلاف دادگاه‌های معمولی اعضای هیات‌ها با مشورت با کشورهای طرف اختلاف انتخاب می‌شوند تنها در صورتی که طرفین اختلاف نتوانند در این مورد به توافق برسند، دبیر کل سازمان تجارت جهانی می‌تواند آن‌ها را منصوب نماید. هیات‌ها از سه (تا پنج) متخصص از کشورهای مختلف تشکیل می‌شوند که به بررسی مدارک می‌پردازند و تعیین می‌کنند کدام طرف بر حق می‌باشد و

اختلاف در جای جای پیمان گات و عدم تشکیلات ثابت و منظمی برای این امر.

۲. فقدان راه‌های مؤثر برای استحقاک حاکمیت قانون

۳. فقدان رویه خاص برای حل و فصل اختلافات مابین دول در حال توسعه عضو گات و کشورهای توسعه‌یافته عضو این سازمان.

۴. عدم کارایی و ابهام در زمان‌بندی مراحل مختلف در مقررات راجع به حل اختلاف به نحوی که اجرای مقررات کلی گات را با تاخیر مواجه می‌ساخت.

۵. وجود نوعی حق و تسو برای اعضا و بلوکه کردن تصمیمات هیئت رسیدگی توسط دولت و عضو ذی‌نفع^{۱۱}

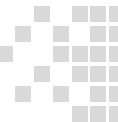
۶. فقدان مرجع تجدید نظر و نیز فقدان سیستم نظارت قوی بر اجرای تصمیمات هیئت رسیدگی

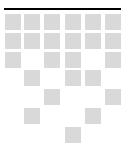

نظام حل و فصل اختلافات در سازمان تجارت جهانی

در ژانویه سال ۱۹۶۸ در شهر Punta del Este طرف‌های مذاکره‌کننده توافق نمودند که مذاکرات در قالب چهارده کارگروه و تحت نظارت گروه مذاکرات کالا^{۱۲} انجام شود. این گروه موظف شد گزارش نهایی خود را به کمیته مرکزی مذاکرات تجاری^{۱۳} ارائه کند. گروه مذاکرات کالا، ۱۴۰ طرح را بررسی و انتخاب کرد که از آن جمله طرح گروه مذاکرات تدوین مقررات حل و فصل اختلاف بود.

حل اختلاف، رکن و ستون اصلی سیستم تجارت چندجانبه و نقش منحصر به فرد WTO در ثبات و پایداری اقتصاد جهانی است. بدون وجود راه و روشی برای حل اختلاف یک سیستم مبتنی بر قوانین کمتر تأثیرگذار خواهد بود زیرا قواعد ضمانت اجرایی نخواهند داشت. تشریفات و رویه‌های

قابل قبول بودن از سوی طرفین

اختلافات در WTO عمدتاً ناشی از پیمان‌های شکسته شده می‌باشند. اعضای WTO پذیرفته‌اند که اگر به این نتیجه رسیدند که عضو هم پیمان و شریک قوانین تجاری را نقض می‌کند، به جای اقدام یک طرفه از سیستم حل اختلاف چندجانبه^{۱۹} استفاده خواهند کرد. این به معنی پای‌بندی به تشریفات مورد توافق و احترام نهادن به داوری است.

یک اختلاف هنگامی به وجود می‌آید که یک کشور افعالی را انجام می‌دهد و برای کشور و یا کشورهای دیگر این تصور حاصل می‌شود که توافق‌نامه‌های WTO نقض گشته‌اند.

و یا نقض‌هایی در حسن اجرای تعهدات وجود دارد. کشورهای ثالث هم می‌توانند با توضیح و اثبات امکان انتفاع خود وارد پرونده شده و از برخی حقوق برخوردار شوند.

همانطور که قبلاً اشاره شد مذاکرات دور اروگوئه و نظامات جدید حل اختلاف از نظم و نسق و استحکام بیشتری برخوردارند و یک پرونده اگر تمام مسیر را تا حکم اولیه طی نماید کل این پروسه نباید بیشتر از یک سال به طول بیانجامد، این پروسه در صورت تجدید نظرخواهی ۱۵ ماه به طول می‌انجامد. زمان‌بندی‌های مورد توافق در مقررات حل اختلاف انعطاف‌پذیرند و اگر پرونده فوری تشخیص داده شود (به عنوان مثال در مواردی که کالای فاسد شدنی موجود باشد) این پروسه تا حد ممکن تسریع می‌شود.

موافقت‌نامه‌های دور اروگوئه بلوکه کردن صدور حکم را توسط کشور بازنده پرونده غیرممکن ساخته‌اند. در تشریفات قبلی در GATT احکام فقط به اتفاق آرا (اجماع مثبت) صادر می‌شدند و این بدین معنی بود که یک مخالفت می‌توانست صدور حکم را بلوکه نماید. اما هم اکنون احکام صادر می‌شوند مگر آنکه اتفاق آرا برای عدم تصویب آن‌ها وجود داشته باشد (اجماع منفی) یعنی اگر کشوری بخواهد مانع از صدور حکمی شود باید کلیه کشورهای عضو من جمله طرف دعوی خود را راضی به صدور رای منفی نماید.

گرچه این تشریفات بسیار همگون با تشریفات معمول در یک دادگاه و محکمه می‌باشند ولی طریق مرجع برای طرفین یا

اطراف دعوی این است که به بحث نشسته و موضوع را بین خود حل و فصل نمایند.

بنابراین اولین مرحله مشورت^{۲۰} بین دول طرف اختلاف می‌باشد، حتی وقتی پرونده به مراحل بالاتر می‌رود مشورت و میانجیگری^{۲۱} همواره امکان‌پذیرند. پرونده‌های بیشتر می‌توانند خبر خوبی باشند. اگر دادگاه‌ها خود را با افزایش روز

How long to settle a dispute?

These approximate periods for each stage of a dispute settlement procedure are target figures – the agreement is flexible. In addition, the countries can settle their dispute themselves at any stage. Totals are also approximate.

60 days Consultations, mediation, etc

45 days Panel set up and panellists appointed

6 months Final panel report to parties

3 weeks Final panel report to WTO members

60 days Dispute Settlement Body adopts report (if no appeal)

Total = 1 year (without appeal)

60-90 days Appeals report

30 days Dispute Settlement Body adopts appeals report

Total = 1y 3m (with appeal)

WTO در واقع از مجموعه‌ای از قوانین و مقررات تشکیل شده که در قلب آن موافقت‌نامه‌های WTO قرار دارند که توسط اکثریت دول مورد مذاکره قرار گرفته و تصویب شده‌اند.

قواعد مربوط به اختلافات تجاری

در بین اعضای گات به طور مشخص تنها در دو ماده ۲۲ و ۲۳ از موافقت‌نامه قبلی (۱۹۴۷) ذکر شده بود. علاوه بر آن به صورت پراکنده در جای جای موافقت‌نامه گات می‌شد نشانی از آن یافت.

افزون تعداد پرونده‌های کیفری مواجهه بینند آیا این به معنی این است که نظم و قوانین در معرض نابودی‌اند؟ لزوماً این طور نیست، گاهی این امر بدین معنی است که مردم اطمینان بیشتری به دادگاه‌ها و حکومت قانون دارند. آن‌ها به جای به جای اینکه قانون را بازیچه دست خود قرار دهند رو به سوی دادگاه‌ها می‌آورند

اختلافات چگونه حل می‌شوند؟

حل اختلاف، مسئولیت مرجع حل اختلاف^{۲۲} (که همان مجمع عمومی است) می‌باشد، که از کلیه اعضای WTO تشکیل شده است. مرجع حل اختلاف (DSB) تنها مرجع صالح برای تشکیل هیات‌های رسیدگی (panels) متشکل از متخصصین برای رسیدگی به پرونده، قبول یا رد مکشوفات هیات رسیدگی و یا نتایج تجدید نظرخواهی‌ها می‌باشد.^{۲۳} DSB بر روند صدور حکم و پیشنهادات نظارت می‌کند، و در صورت تن در ندادن کشوری به حکم صلاحیت تعیین مجازات و ضمانت اجرا را دارد.

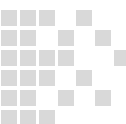
مرحله اول: مشورت (consultation) (۶۰ روز)

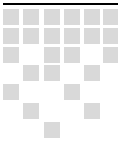
قبل از هر اقدام دیگری کشورهای طرف اختلاف باید به بحث و مشورت بپردازند تا در صورت امکان اختلاف‌ها را بین خود حل کنند. اگر این امکان به وجود نیاید، آن‌ها می‌توانند از دبیر کل سازمان تجارت جهانی درخواست کنند تا به میانجیگری بپردازد یا به طریقی دیگر کمک نماید.

مرحله دوم: هیات رسیدگی (تا ۴۵ روز برای تشکیل، و ۶ ماه برای اعلام نتیجه)

اگر مشورت به نتیجه نرسد کشور شاکی می‌تواند درخواست تشکیل هیات رسیدگی بنماید، کشور مشتکی‌عنه می‌تواند یک بار تشکیل هیات را بلوکه کند، ولی هنگامی که DSB برای دومین بار تشکیل جلسه می‌دهد، قرار اتخاذ شده قابل بلوکه شدن نیست. (البته اگر اجماع منفی بر سر آن وجود نداشته باشد)

هیات رسیدگی رسماً در صدور حکم یا پیشنهاد به DSB کمک می‌کند. اما به دلیل اینکه DSB تنها با اجماع می‌تواند گزارش هیات را رد کند، برگرداندن نتایج و عدم

رسیدگی گزارش موقت را که حاوی یافته‌ها و نتیجه‌گیری‌ها می‌باشد را به طرفین تسلیم می‌نماید و به آن‌ها یک هفته فرصت می‌دهد تا درخواست تجدید نظر نمایند.

تجدید نظر: مدت تجدید نظر نباید از دو هفته تجاوز کند. در این مدت هیات رسیدگی ممکن است جلسات اضافی‌ای را با طرفین برگزار نماید.

گزارش نهایی: گزارش نهایی تسلیم طرفین می‌گردد و ۳ هفته بعد، بین تمامی اعضای WTO منتشر می‌شود. اگر هیات تشخیص دهد که تصمیم تجاری اتخاذ شده با یکی از موافقت‌نامه‌های WTO در تعارض است و یا تعهد و الزامی را نقض کرده است، درخواست تطابق دادن تصمیم مذکور را با موافقت‌نامه‌ها و قوانین WTO می‌نماید. هیات ممکن است برای چگونگی

دادرسی هیات رسیدگی تشکیل می‌دهند. تکذیبیه‌ها: در دومین جلسه هیات رسیدگی کشورهای درگیر تکذیبیه‌های کتبی خود را تسلیم نموده و به طور شفاهی به بحث می‌پردازند.

متخصصین: اگر یکی از طرف‌های اختلاف یک امر علمی یا فنی را مطرح کند، هیات ممکن است نظر مشورتی کارشناسان را بخواهد و یا یک کمیسیون کارشناسی تشکیل دهد تا گزارش مشورتی تهیه کنند.

اولین پیش‌نویس: هیات رسیدگی شرحی (استدلالی و واقعی) از گزارش خود را به طرفین می‌دهد و به آن‌ها ۲ هفته مهلت می‌دهد تا نظرات خود را بیان کنند. این شرح حاوی یافته‌ها و نتیجه‌گیری‌های هیات نمی‌باشد.

گزارش موقت: در این مرحله هیات

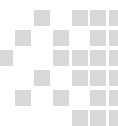
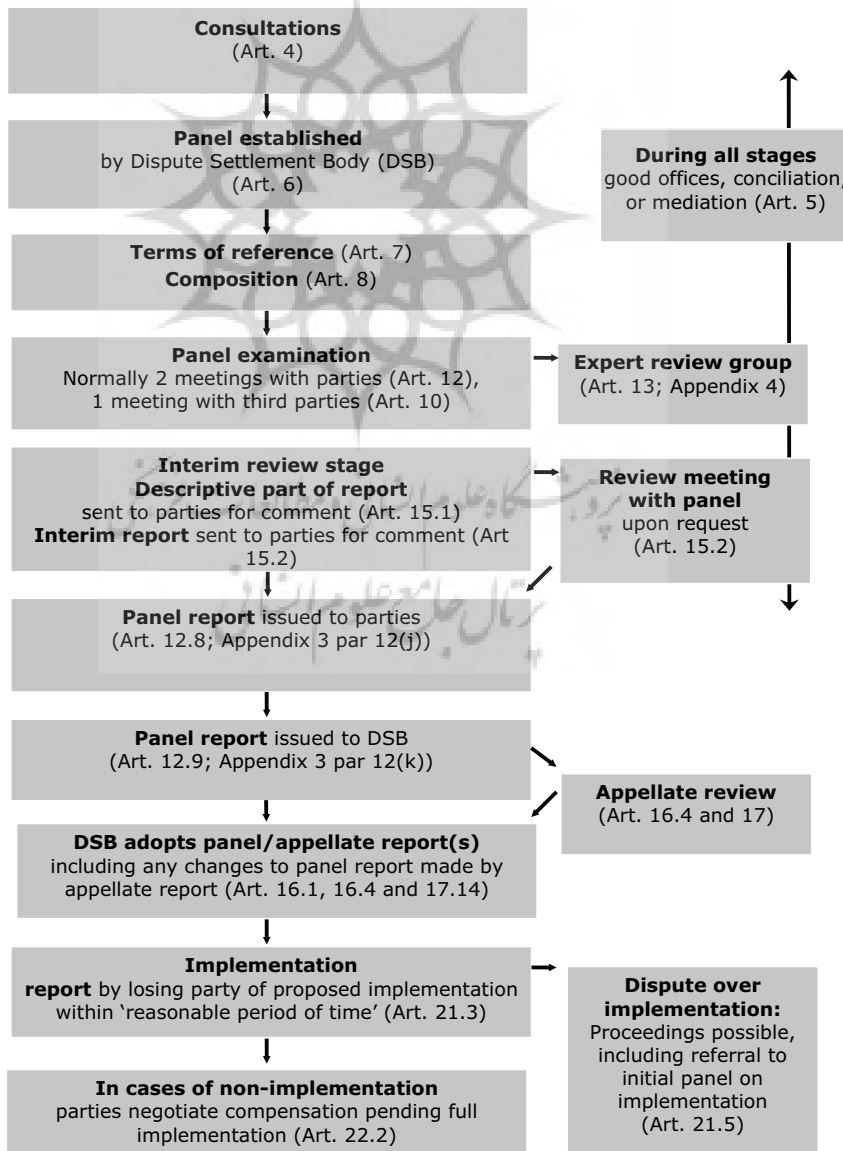
قبول آن‌ها بسیار مشکل خواهد بود. نظرات هیات رسیدگی باید مبنای توافق‌نامه صادر شده باشند.

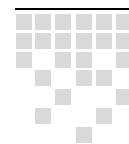
گزارش نهایی هیات می‌بایست ظرف مدت ۶ ماه به طرفین اختلاف تسلیم گردد، در موارد اضطرار ضرب‌الاجل فوق‌الذکر تا ۳ ماه کاهش می‌یابد.

توافق‌نامه WTO جزئیات چگونگی کار هیات رسیدگی را بیان می‌کند، مراحل اساسی عبارتند از:

قبل از اولین استماع دعوی: هر طرف دعوی موضوع خود را به صورت نوشته تقدیم هیات نماید.

اولین استماع دعوی (رسیدگی): کشور (کشورهای) شکای، کشور پاسخگو، و آن‌هایی که ذی‌نفع بودن خود را در دعوی اعلام کرده‌اند، پرونده خود را در اولین

Time (0 = start of case)	Target/ actual period	Date	Action
-5 years		1990	US Clean Air Act amended
-4 months		September 1994	US restricts gasoline imports under Clean Air Act
0	"60 days"	23 January 1995	Venezuela complains to Dispute Settlement Body, asks for consultation with US
+1 month		24 February 1995	Consultations take place. Fail.
+2 months		25 March 1995	Venezuela asks Dispute Settlement Body for a panel
+2½ months	"30 days"	10 April 1995	Dispute Settlement Body agrees to appoint panel. US does not block. (Brazil starts complaint, requests consultation with US.)
+3 months		28 April 1995	Panel appointed. (31 May, panel assigned to Brazilian complaint as well)
+6 months	9 months (target is 6-9)	10-12 July and 13-15 July 1995	Panel meets
+11 months		11 December 1995	Panel gives interim report to US, Venezuela and Brazil for comment
+1 year		29 January 1996	Panel circulates final report to Dispute Settlement Body
+1 year, 1 month		21 February 1996	US appeals
+1 year, 3 months	"60 days"	29 April 1996	Appellate Body submits report
+1 year, 4 months	"30 days"	20 May 1996	Dispute Settlement Body adopts panel and appeal reports
+1 year, 10½ months		3 December 1996	US and Venezuela agree on what US should do (implementation period is 15 months from 20 May)
+1 year, 11½ months		9 January 1997	US makes first of monthly reports to Dispute Settlement Body on status of implementation
+2 years, 7 months		19-20 August 1997	US signs new regulation (19th). End of agreed implementation period (20th)

از توانایی قابل توجهی در حقوق و تجارت جهانی برخوردارند و نمی‌بایست وابسته به هیچ دولتی باشند.

تجدید نظر می‌تواند یافته‌ها و نتایج هیات رسیدگی را تایید، جرح و تعدیل و یا نقض کنند. به طور معمول تجدید نظرخواهی نباید بیش از ۶۰ روز به طول انجامد، ولی ۹۰ روز حد اکثر زمان ممکنه می‌باشد.

مرجع حل اختلاف می‌بایست گزارش مرجع تجدید نظر را ظرف مدت ۳۰ روز تایید و یا رد کند، رد این گزارش تنها با اجماع ممکن است.

ضمانت اجرای تصمیمات اتخاذ شده

یک پرونده اگر تمام مسیر را تا حکم اولیه طی نماید کل این پروسه نباید بیشتر از یک سال به طول بیانجامد، این پروسه در صورت تجدید نظرخواهی ۱۵ ماه به طول می‌انجامد.

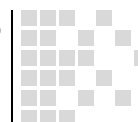
جدید رسیدگی نمایند.

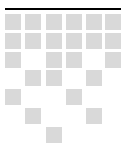
هر تجدید نظرخواهی توسط سه عضو از هفت عضو ثابت مرجع تجدید نظر^{۲۰} که توسط مرجع حل اختلاف (DSB) تایین می‌شوند استماع می‌شود. اعضای مرجع حل اختلاف برای دوره‌های ۴ ساله منصوب می‌شوند. آن‌ها اشخاص حقیقی می‌باشند که

انجام این تطابق نیز پیشنهاداتی را بدهد. تبدیل گزارش به حکم: گزارش فوق‌الذکر بعد از ۶۰ روز خود به خود به حکم مرجع رسیدگی تبدیل می‌شود مگر اینکه اجماع منفی علیه این امر وجود داشته باشد. هر دو طرف اختلاف می‌توانند درخواست تجدید نظر نمایند.

تجدید نظرخواهی

هر دو طرف دعوی می‌توانند از حکم هیات رسیدگی تجدید نظرخواهی نمایند. تجدید نظرخواهی می‌بایست بر مبنای قانونی استوار باشد مانند تفسیر قانونی، آن‌ها نمی‌توانند به مدارک موجود و یا موارد

page 22 , footnote No. 57
2. E.U. Peterman: "The GATT Dispute Settlement System and the Uruguay on its Reform", Legal Issues in international trade , peters service and Hans Van Houtte, 1990, pp.52-100, همان
3. www.WTO.org

پی‌نوشت‌ها

1. General Agreement on Tariffs and Trade
2. The World Trade Organization
3. General Agreement on Tariffs and Trade
4. The Uruguay Round Negotiation

۵. ماده ۲۳ گات

6. Norio Komura: "The WTO Dispute settlement mechanism: coverage and Procedures of the WTO," journal of world trade, VOL.29.No.4, (1995). Pp 5-96, at page 22 , footnote No. 57

آرشیو کتابخانه سفارت ج.ا.ا. دوحه - قطر
ماده ۲۳ بند ۲

8. E.U Peterman: "The GATT Dispute Settlement System and the Uruguay on its Reform", Legal Issues in international trade , peters service and Hans Van Houtte, 1990, pp.52-100, همان
9. The World Bank
10. International Monetary Found

۱۱. در این مورد می‌توان به این مورد اشاره کرد: و تو کردن گزارش هیئت رسیدگی توسط دولت امریکا در سال ۱۹۶۸ در خصوص تعریف صنعت

12. The Group of Negotiation on Goods

13. Central Trade Negotiating Group.

14. panel

15. WTO's Full Membership

16. Dispute Settlement Body

17. Consultation

18. Out Of Court

19. Multilateral System

20. Consultation

21. Mediation

22. Dispute Settlement Body

۲۳. مرجع حل اختلاف.

24. Rebuttals

25. Appellate Body

26. Sanction (The conventional form of a Penalty)

27. "Reasonable Period of time"

28. Mutually Acceptable

29. "Suspend Concession or Obligation"

30. national treatment

حاصل کرد.

مطالعه موضوعی

در ۲۳ ژانویه ۱۹۹۵، ونزوئلا به مرجع حل اختلاف شکایت کرد که ایالات متحده قوانینی را وضع کرده که باعث تبعیض در صادرات گاز می‌شود و به طور رسمی تقاضای مشورت با ایالات متحده را نمود.

یک سال بعد در ۲۹ ژانویه ۱۹۹۶ هیات حل اختلاف گزارش نهایی خود را کامل کرد. (تا این زمان، برزیل نیز با ابراز شکایت خود در آوریل ۱۹۶۶ وارد پرونده شده بود، همان هیات به هر دو پرونده رسیدگی می‌نمود.) ایالات متحده تجدید نظرخواهی نمود. مرجع تجدید نظر گزارش خود را کامل نمود و DSB گزارش را در ۲۰ می ۱۹۹۶ منتشر نمود، یک سال و چهار ماه بعد از تسلیم شکایت.

مذاکرات فی ما بین ونزوئلا و ایالات متحده شش ماه و نیم به طول انجامید تا معلوم کنند که ایالات متحده چه باید انجام دهد. زمان توافق شده برای عملی ساختن راه حل پیشنهادی ۱۵ ماه از تاریخ انتشار گزارش تجدید نظر بود. (۲۰ می تا ۲۰ آگوست ۱۹۹۷).

این پرونده به این سبب بوجود آمده بود که ایالات متحده قوانین محدودتری را بر ویژگی‌های شیمیایی بنزین وارداتی نسبت به بنزین پالایش شده داخلی وضع نموده بود. ونزوئلا (و بعداً برزیل) اعلام کردند که این عادلانه نیست زیرا بنزین امریکا نمی‌بایست به همان استاندارد برسد - این نقض اصل «تعامل ملی»^{۳۰} است و نمی‌تواند تحت استثنای حفاظت از محیط و سلامت قرار گیرد. هیات حل اختلاف با برزیل و ونزوئلا موافقت نمود. گزارش تجدید نظر نیز نتیجه‌گیری هیات را تایید نمود (با ایجاد تغییراتی در تفسیر قانونی هیات). ایالات متحده با ونزوئلا در مورد اصلاح قوانینش ظرف ۱۵ ماه توافق نمود و در ۲۶ آگوست ۱۹۹۷ به مرجع حل اختلاف گزارش داد که قوانین جدید در ۱۹ آگوست تصویب گشته‌اند.

منابع و مآخذ

1. Norio Komura: "The WTO Dispute settlement mechanism: coverage and Procedures of the WTO," journal of world trade, VOL.29.No.4, (1995). Pp 5-96, at

اگر کشوری مرتکب خطا شده باشد، باید به سرعت خطای خود را صحیح کند. اگر به نقض موافقت‌نامه‌ای ادامه دهد، باید غرامت بپردازد و یا مجازاتی مناسب را تحمل کند که البته ناگوار خواهد بود.

حتی وقتی که برای موضوع اتخاذ تصمیم شد هنوز تا تصویب مجازات^{۳۶} راه باقی است.

در این مرحله ابتدا کشور محکوم علیه است که بایست خط مشی خود را مطابق با پیشنهادات و یا احکام سازد. توافق‌نامه حل اختلاف بر این موضوع تاکید دارد که: «پذیرش فوری و عملی ساختن پیشنهادات و احکام مرجع حل اختلاف برای اطمینان از مؤثر بودن راه حل اختلافات به سود همه اعضای سازمان تجارت جهانی الزامی است.»

اگر کشور مشتکی عنه محکوم شود باید از پیشنهادات گزارش هیات حل اختلاف و یا تجدید نظر پیروی کند. او باید قصد خود را مبنی بر این منظور در مجمع مرجع حل اختلاف که ظرف ۳۰ روز پس از قبولی گزارش برگزار می‌گردد اعلام نماید. اگر مطابقت و اجرای پیشنهادات فوراً غیرعملی به نظر برسد به عضو مزبور مهلت معقول^{۳۷} برای اجرای آن داده می‌شود. اگر نتواند در مهلت تعیین شده عمل کند، باید با دولت (دول) شاکی وارد مذاکره شود تا به توافق دو طرفه^{۳۸} بر سر میزان غرامت (به عنوان مثال کاهش تعرفه‌ها در حوزه‌های مورد علاقه طرف شاکی) برسند.

اگر بعد از ۲۰ روز به هیچ توافق قابل قبولی نرسیدند، طرف شاکی می‌تواند از DSB برای وضع مجازات‌های محدودکننده تجاری («تعلیق امتیاز و یا تعهد^{۳۹}») علیه طرف مقابل کسب اجازه کند. DSB باید این اجازه را ظرف ۳۰ روز پس از اتمام «مهلت معقول» صادر کند البته در صورتی که اجماعی بر خلاف آن موجود نباشد.

در اصل مجازات باید در همان بخش اختلاف وضع شود ولی اگر عملی نباشد و یا فایده‌ای نداشته باشد، می‌تواند در بخش‌های دیگر همان موافقت‌نامه وضع شود. در عوض اگر این هم عملی نباشد و یا فایده‌ای نداشته باشد مجازات می‌تواند در موافقت‌نامه دیگری وضع شود. به هر حال هدف این است که اعمالی را که به دیگر بخش‌ها سرایت می‌کنند را به حداقل رسانیده و همزمان از مؤثر بودن آن‌ها اطلاع

